

**Bologna Süreci 2020-
Yeni On Yılda Avrupa Yükseköğretim Alanı**

**Avrupa Yükseköğretimden Sorumlu Bakanlar Konferansı Bildirgesi
Leuven ve Louvain-la-Neuve, 28-29 Nisan 2009**

46 Bologna Süreci üye ülkeleri yükseköğretimden sorumlu Bakanları olarak, Bologna Sürecinde günümüze kadarki gelişmeleri değerlendirmek ve önümüzdeki on yıl için Avrupa Yükseköğretim Alanı için öncelikleri belirlemek üzere 28-29 Nisan 2009 tarihlerinde Leuven’de bir araya gelmiş bulunuyoruz.

Giriş

1. 2020’ye kadarki on yılda Avrupa yükseköğretimi, yaratıcı ve yenilikçi, bilgiye dayalı Avrupa hedefinin gerçekleştirilmesinde büyük katkılar sağlayacaktır. Yaşlanan Avrupa nüfusu bu amaca, vatandaşlarının beceri ve kabiliyetlerini en üst seviyeye çıkararak, hayat boyu öğrenimi uygulayarak ve yükseköğretime girişi genişleterek ulaşabilecektir.

2. Avrupa yükseköğretimi aynı zamanda küreselleşme, yüksek hızda gerçekleşen teknolojik gelişmeler ve yeni öğrenci ve öğrenme yollarının ortaya çıkmasıyla da karşı karşıyadır. Öğrenci merkezli eğitim ve hareketlilik öğrencilerin bu değişen iş piyasasında bilgi ve becerilerini geliştirmelerini ve aktif ve sorumluluk sahibi vatandaşlar olmalarını sağlayacaktır.

3. Bu günlerde toplumlarımız küresel ekonomik krizin etkileriyle yüz yüzedir. Sürdürülebilir ekonomik iyileşme ve gelişmeyi sağlamak için dinamik ve her düzeyde eğitim ve araştırma arasındaki bütünleşme temelinde yenilikler getirmek için çalışacaktır. Toplumlarımızda kültürel ve sosyal gelişmeleri desteklemek ve yüz yüze kaldığımız sorunları başarı ile atlatmak istiyorsak, bunları gerçekleştirmede yükseköğretimin kilit bir rol oynadığını kabul etmeliyiz. Bu nedenle, yükseköğretimde kamu yatırımının çok önemli olduğunu düşünmekteyiz.

4. Yükseköğretimin bir kamu sorumluluğu olduğu ve tüm yükseköğretim kurumlarının misyonları ve çeşitlilikleriyle toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeye hazır olduğu Avrupa Yükseköğretim Alanı amaçları yönündeki sorumluluklarımızı taahhüt etmekteyiz. Buradaki amaç, tüm yükseköğretim kurumlarının öğrencilerini demokratik toplumun aktif katılımcıları olarak hazırlamak, öğrencilerin ileriki kariyerlerini şekillendirebilmelerine ve kişisel gelişimlerini tamamlamalarına yardımcı olmaya yönelik üst seviye bilgiye dayalı araştırma ve icatlar geliştirecek kurumlar olmalarını temin etmektir. Yükseköğretim alanındaki halihazırda devam eden reformlar, yüksek Avrupa değerleri olan kurumsal özerklik, akademik özgürlük, sosyal eşitlik gözetilerek devam edecek ve öğrenci ve öğretim elemanlarının tam katılımı istenecektir.

I. Kazançlar

5. Geçen on yılda Avrupa entelektüel bilimsel ve kültürel mirası temelinde ve hükümetler, yükseköğretim kurumları, öğrenciler, öğretim elemanları, işverenler ve diğer paydaşlar arası sürekli işbirliğini gözeten Avrupa Yükseköğretim Alanı oluşturduk. Avrupa

kurum ve organizasyonlarının bu sürece vermiş oldukları destek de yadsınmaz büyüklüktedir.

6. Bologna Süreci yükseköğretim sistemleri arasında bir uyum ve karşılaştırılabilirlik getirmekte, öğrencilerin daha hareketli olmasını ve diğer ülkelerden öğrenci ve akademisyenlerin yükseköğretim kurumlarına akışını da kolaylaştırmaktadır. Yükseköğretim, ulusal sistemde ara derecelerin birinci derece ile ilişkilendirilmesini de içeren üç aşamalı sistemin uygulanması, kalite güvencesinde Avrupa Standart ve İlkelerinin uygulanması ile modernleştirilmiştir. Bunların yanında, kalite güvencesi için Avrupa Kayıt Ajansı'nın (EQAR) kurulduğunu ve Avrupa Yeterlikler Çerçevesi ile uyumlu olarak öğrenme çıktıları ve iş yükü esasına dayalı ulusal yeterlikler çerçevesinin oluşturulduğunu görmekteyiz. Ayrıca, Bologna Süreci, Diploma Eki ve Avrupa Kredi Transfer Sisteminin uygulamalarını yükseköğretimde şeffaflık ve tanımayı artırmayı özendirmiştir.

7. Bologna Deklarasyonu ile belirlenen hedefler ve geliştirilmiş olan politikalar günümüzde halen geçerliliğini korumaktadır. Tüm hedeflere ulaşamadığından, bu hedeflerde Avrupa, ulusal ve kurumsal temelde tam uygulamanın başlatılabilmesi, 2010'dan sonra da artan bir ivme ile çalışmalara devam edilmesini gerektirmektedir.

II. Gelecek için öğrenmek: önümüzdeki on yıl için yükseköğretim öncelikleri

8. Yükseköğretimin her alanında mükemmeliyet için mücadelede yeni dönem sorunlarının giderilmesi, kalite konusuna sürekli odaklanmayı gerektirmektedir. Bunun yanısıra, yükseköğretim sistemlerimizin çeşitliliğinin muhafaza edilmesi ile kamu politikaları, yükseköğretim kurumlarının öğretim ve araştırmadan, sosyal uyum ve kültürel gelişim alanında sorumluluklarına ve kamu yararına yaptıkları hizmetlere kadar değişen görevlerinin değerini tam anlamıyla tanıyacaktır. Tüm öğrenciler ve yükseköğretim kurumları personeli, hızla değişen toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde bilgi donanımına sahip olmalıdır.

Sosyal Boyut: Eşit Erişim

9. Yükseköğretimdeki öğrenci kitlesi Avrupa nüfusunun çeşitliliğini yansıtmalıdır. Dolayısıyla, yükseköğretimin sosyal niteliğinin önemini vurguluyor ve kaliteli eğitime erişimde fırsat eşitliğinin sağlanmasını hedefliyoruz. Temsil edilmeyen gruplara ait öğrencilerin imkanlarının teşvik edilmesi ve eğitimlerini tamamlamaları için elverişli koşulların sağlanması yolu ile yükseköğretime erişim genişletilmelidir. Bu da, öğrenme çevrelerinin iyileştirilmesi, eğitimin önündeki tüm engellerin kaldırılması ve öğrencilerin her seviyede eğitim imkanlarından faydalanabilmesi için uygun ekonomik koşulların sağlanması ile mümkün olacaktır. Her katılımcı ülke, yükseköğretime katılımın genişletilmesi ve temsil edilmeyen gruplara ait öğrencilerin yükseköğretime katılımlarının artırılması için önümüzdeki on yılın sonunda gerçekleştirecek ölçülebilir hedefler belirleyeceklerdir. Yükseköğretimde eşitliğin sağlanması için harcanan çabalar, eğitim sisteminin diğer alanlarında gerçekleştirilecek eylemler ile de desteklenmelidir.

Yaşam Boyu Öğrenme

10. Katılımın genişletilmesi eğitim sistemlerimizin tamamlayıcı bir parçası olan Yaşam Boyu Öğrenme yolu ile de gerçekleştirilmelidir. Yaşam Boyu Öğrenme kamu sorumluluğunun bir parçasıdır. Erişilebilirlik, kalite güvencesi ve bilginin şeffaflığı sağlanmalıdır. Hayat Boyu Öğrenim, niteliklerin edinilmesini, bilgi birikiminin artırılmasını, kişisel gelişimin sağlanması için yeni beceri ve yetkinliklerin kazanılmasını içermektedir.

Yaşam Boyu Öğrenme, yarı zamanlı eğitim ve meslekte edinilen bilgileri içeren esnek eğitim yolları ile edinilen yeterlilikler anlamına gelmektedir.

11. Yaşam Boyu Öğrenme politikalarının uygulaması, kamu otoriteleri, yükseköğretim kurumları, öğrenciler, iş verenler ve çalışanlar arasında güçlü bir ortaklık gerektirmektedir. Avrupa Üniversiteler Birliği (EUA) tarafından geliştirilen Yaşam Boyu Öğrenmede Avrupa Üniversiteleri Sözleşmesi (European Universities' Charter on Lifelong Learning) bu tür ortaklıkların temininde faydalı veriler içermektedir. Yaşam Boyu Öğrenme alanında getirilecek olan başarılı politikalar, bilgi, beceri ve yetkinliklerin, örgün (formal), yaygın (non-formal) ve sargin eğitim (informal) yollarından hangisiyle kazanılmış olduğuna bakılmaksızın, önceki eğitimin (prior learning) öğrenim çıktıları temelinde tanınması için temel ilke ve yöntemleri içerecektir. Yaşam Boyu Öğrenme, uygun örgütsel yapılar ve finansal kaynakla desteklenecektir. Ulusal politikalarla desteklenen Yaşam Boyu Öğrenme, yükseköğretim kurumlarının çalışmalarını bilgilendirilmelidir.

12. Yaşam Boyu Öğrenmenin uygulanması doğrultusunda, ulusal yeterlikler çerçevesinin geliştirilmesi önemli bir adımdır. Ulusal çerçevelerin, Avrupa Yükseköğretim Alanı için Yeterlikler Çerçevesi ile uyumluluğunun belgelendirilmesi (self-certification) sürecinin 2012 yılına kadar tamamlanmasını amaçlıyoruz. Bu da, Avrupa Yükseköğretim Alanı ile Yaşam Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlikler Çerçevesi'nin devamlı bir koordinasyonunu gerektirmektedir. Ulusal alanda, birinci dereceye dahil olan ara derecelerin tanınması da yükseköğretime erişimi arttıracak bir araç olabilir.

İstihdam Edilebilirlik

13. İş piyasası giderek yüksek beceri düzeyi ve yeterliklere sahip elemanlara ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple yükseköğretim, öğrencileri, mesleki hayatları boyunca ihtiyaç duyacakları ileri düzeyde bilgi, beceri ve yetkinliklerle donatmalıdır. İstihdam edilebilirlik, bireye değişen iş piyasasındaki fırsatları tümüyle yakalama gücü verir. Bizler, kazanılan ilk yeterlikleri arttırmanın yanı sıra, hükümetlerin, yükseköğretim kurumlarının, sosyal ortakların ve öğrencilerin birbiriyle yakın işbirliği içerisinde, vasıflı işgücünü korumayı ve yenilemeyi de hedefliyoruz. Böylelikle kurumlar iş piyasasının ihtiyaçlarına daha fazla cevap verebilir durumda olacak, işverenler de eğitime dayalı bakış açısını anlayabileceklerdir. Yükseköğretim kurumları, hükümetler, hükümet ajansları ve işverenlerle birlikte, öğrencilerin ve mezunların kariyerleri ile ilgili rehberlik hizmetlerinin sağlanmasını geliştirmelidirler.

Öğrenci-merkezli Öğrenme ve Yükseköğretim Kurumunun Öğretme Görevi

14. Yükseköğretim kurumlarının öğretimle ilgili misyonlarının ve öğrenim çıktılarının gelişimine yönelik olarak düzenlenen müfredat değişiminin gerekliliğinin önemini yeniden vurguluyoruz. Öğrenci merkezli öğrenme, bireysel öğrenmenin güçlendirilmesini, öğrenme ve öğretme ile ilgili yeni yaklaşımları, etkili destek ve rehberlik yapılarıyla ve her üç düzeyde öğrenene daha net odaklanan bir müfredatı gerektirmektedir. Böylelikle müfredat reformu, yüksek kalite, esneklik ve daha fazla bireyselliğe uyarlanmış bir süreç olacaktır. Akademisyenler, öğrenciler ve işveren temsilcileriyle yakın işbirliği içinde giderek artan sayıdaki konu alanları için uluslararası referans noktaları ve öğrenme çıktıları geliştirmeye devam edeceklerdir. Yükseköğretim kurumlarından tüm seviyelerdeki programlarında öğretim kalitesinin artırılmasına büyük önem vermelerini talep ediyoruz. Bu husus kalite güvencesi için Avrupa Standart ve İlkelerinin daha ileri uygulamalarında bir öncelik olmalıdır.

Eğitim, Araştırma ve Yenilik

15. Yükseköğretim, toplumda yeniliğin ve yaratıcılığın gelişebilmesi için, her düzeyde sanatsal araştırma ve gelişim temelli olmalıdır. Uygulamalı bilimler temelli olan eğitim programları da dahil olmak üzere potansiyel yükseköğretim programlarını, yenilik geliştirmeleri açısından tanımaktayız. Sonuç olarak, araştırma yetkinliğine sahip kişilerin sayısı artmalıdır. Doktora programları, yüksek kalitede disiplinler araştırma ve bunu tamamlayıcı şekilde de disiplinler ve sektörler arası programlar sağlamalıdır. Ayrıca, kamusal otoriteler ve yükseköğretim kurumları başlangıç aşamasındaki araştırmacıların kariyer gelişimlerini daha cazip hale getirmelidir.

Uluslararası Açıklık

16. Avrupa yükseköğretim kurumlarına, faaliyetlerini daha fazla uluslararası hale getirme ve sürdürülebilir kalkınma için küresel işbirliğine dahil olmalarına yönelik çağrıda bulunuyoruz. Avrupa yükseköğretim alanının cazibesi ve açıklığı, ortak Avrupa eylemleriyle vurgulanacaktır. Küresel düzeyde rekabet, çeşitli paydaşların katılacağı Bologna Politika Forumları ve dünyanın farklı bölgeleriyle işbirliği temelli ortaklıklarla ve geliştirilmiş politika diyaloglarıyla tamamlanacaktır.

17. Ulus aşırı eğitim, kalite güvencesi için Avrupa İlke ve Standartlarına uygun olarak yürütülmelidir ve böyle programlar aynı zamanda UNESCO/OECD'nin "Yükseköğretimde Sınır Ötesi Eğitimde Kalite Rehberi" ile de uyumlu olmalıdır.

Hareketlilik

18. Öğrencilerin, başlangıç aşamasındaki araştırmacıların ve personelin hareketliliğinin, programların kalitesini ve araştırmada mükemmelliği arttıracığına inanıyoruz. Böylelikle Avrupa yükseköğretim alanı akademik ve kültürel anlamda daha uluslararası bir düzeye ulaşacaktır. Hareketlilik, kişisel gelişim ve istihdam edilebilirlik için önemlidir. Çeşitliliğe saygıyı duyma ve diğer kültürlerle iletişim kurma kapasitesinin gelişmesine yardım eder. Dilsel çoğgüçlüğü teşvik eder, böylece Avrupa yükseköğretim alanının çok dilli geleneğini destekler ve yüksek öğretim kurumları arasında işbirliği ve rekabeti artırır. Her ülkeye hareketliliği artırma, hareketliliğin yüksek kalitesini koruma ve şekil ve alanlarını çeşitlendirme çağrısı yapmaktayız. 2020'de, Avrupa yükseköğretim alanına dahil olan ülkelerdeki mezunların en az %20'si yurtdışında bir süre eğitim veya staj amaçlı bulunmuş olmalıdır.

19. Her üç derece içinde (lisans, yüksek lisans, doktora) hareketlilik fırsatları derece programlarının yapısında yer almalıdır. Ortak dereceler ve programların yanında hareketlilik pencereleri de daha fazla uygulanmalıdır. Ayrıca, hareketlilik politikaları hareketliliğin finansmanı, tanınma, mevcut altyapı, vize ve çalışma izinleri gibi bir dizi uygulamaya yönelik eylemlerle uyum içerisinde olmalıdır. Bunun için gerekli olan şeyler; esnek çalışma yolları, aktif bilgi politikaları, öğrenim kazanımlarının tam olarak tanınması ve öğrenim desteği ve kazanılan burs ve kredilerin taşınabilirliğinin sağlanmasıdır. Hareketlilik aynı zamanda Avrupa yüksek öğretim alanında dengeli bir öğrenci akışını sağlamalıdır. Çeşitli öğrenci gruplarından daha fazla katılımı hedefliyoruz.

20. Yükseköğretim kurumlarına yüksek kaliteli öğretmen ve araştırmacıları daha fazla çekebilme için çekici çalışma koşulları, kariyer yolları ve bunlara ek olarak açık uluslararası işe alımlar gereklidir. Öğretmenlerin kilit rol oynadıkları göz önüne alındığında, öğretmenlerin, ilk aşama araştırmacılarının ve diğer personelin hareketliliğini kolaylaştıracak kariyer yapıları düzenlenmelidir. Çerçeve koşullar, mevcut yasal çerçevelerin en iyi şekilde

kullanımını sağlayarak, sosyal güvenlik sistemine girebilecek ve hareketli personel için emeklilik ve ek emeklilik haklarının kullanımını kolaylaştıracak şekilde oluşturulacaktır.

Veri Toplama

21. Geliştirilmiş ve zenginleştirilmiş bir veri koleksiyonu, sosyal boyut, istihdam, hareketlilik ve bunlara ek olarak diğer politika alanlarının gündemlerindeki hedeflere ulaşmadaki ilerlemeyi izlemeye yardımcı olacağı gibi, durum değerlendirmesi ve kıyaslaması için de bir temel olarak kullanılabilir.

Çok Boyutlu Şeffaflık Araçları

22. Avrupa Yükseköğretim Alanındaki yükseköğretim kurumlarının çeşitliliğinin daha şeffaf olması için bu yükseköğretim kurumları hakkında daha detaylı bilgi sağlanması adına mekanizmalar geliştirilmesine yönelik çeşitli girişimler mevcuttur. Göreceli güçlerini tanımlama ve karşılaştırma konularında yükseköğretim sistemlerine ve kurumlarına yardım edenlerini de kapsayan bu tür mekanizmaların, kilit paydaşlar ile yakın işbirliği içerisinde geliştirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu şeffaflık araçları Bologna Süreci ilkelerinden ve öncelik alanlarımız olan kalite güvencesi ve tanıma ilkeleri ile yakından ilişkili olmalı ve yükseköğretim kurumları ve programlarının çeşitlilik gösteren profilini yansıtmaları açısından karşılaştırılabilir bilgi ve uygun göstergeler temeline dayanmalıdır.

Finansman

23. Yükseköğretim kurumları, sosyal ihtiyaçlara cevap verebilme ve hesap verebilir olma ile ilgili artan beklentilerle birlikte daha fazla özerklik kazanmışlardır. Kamusal sorumluluk çerçevesinde, özerk yükseköğretim kurumlarının sürdürülebilir gelişimi ve eşit erişimin garantilenmesi için devlet kaynaklı finansmanın ana öncelik olmayı sürdürdüğünü teyit ediyoruz. Yeni ve çeşitli finansman kaynakları ve yöntemleri bulmak için daha fazla dikkat sarf edilmelidir.

III. Örgütsel Yapı ve İzleme

24. Hükümetler, temsilci yapılarıyla akademik topluluklar ve diğer paydaşlar arasında şekillenmiş olan Bologna Süreci'nin mevcut örgütsel işbirliği, amacına uygun olarak kabul edilmektedir. Bologna Süreci gelecekte AB dönem başkanı ve bir de AB üyesi olmayan bir ülke tarafından eş-başkanlık yöntemiyle yürütülecektir.

25. Diğer politika alanlarıyla da etkileşimde olmak için BFUG araştırma, göç, sosyal politika ve istihdam gibi diğer alanlardan da uzmanlarla ve karar alıcılara da irtibat kuracaktır.

26. Bu belgede belirtilen önceliklerimize ve Bakanlar Konferansı'na sunulan raporlardaki tavsiyelere ulaşabilmek için BFUG'un 2012'ye kadar, Bologna Sürecinin bağımsız değerlendirmesinin çıktılarının ileriki dönemlerde entegrasyonuna/ bütünleşmesine izin veren bir çalışma planı oluşturacağına inanmaktayız.

BFUG'dan özel olarak talep edilen hususlar:

- hareketlilik ve sosyal boyut alanında ölçme ve izleme için belirleyicilerin (indicator) veri toplama ile bağlantılı şekilde tanımlanması;

- Avrupa Yükseköğretim Alanı içerisinde ne kadar dengeli bir hareketliliğin sağlanabileceğinin göz önüne alınması;
- Şeffaflık mekanizmalarındaki gelişmelerin izlenmesi ve 2012 Bakanlar Konferansı'nda rapor edilmesi;
- Bologna Süreci'nin Avrupa Yükseköğretim Alanı dışında daha iyi anlaşılması ve teşvik edilmesi için, mevcut yapıları en iyi şekilde kullanarak, bir ağ oluşturulması;
- Tanıma alanındaki ulusal eylem planlarının analiz edilmesine dair tavsiyelerin izlenmesi.

27. Bologna Süreci uygulamalarının raporlama süreci koordineli bir şekilde gerçekleştirilecektir.

- Durum değerlendirmesi, (Stocktaking) kanıta dayalı metodolojiyi daha da sadeleştirecektir.
- Eurostat, Eurostudent ile beraber ve Eurydice ile işbirliği içerisinde ilgili veri toplama konusuna katkıda bulunacaktır.
- Raporlama çalışmaları BFUG tarafından yürütülecek/denetlenecek ve 2012 Bakanlar Konferansı için yukarıda belirtilen kaynakları da içerecek bir rapor hazırlayacaktır.

28. E4 grubunun (ENQA, EUA, EURASHE, ESU) genel olarak kalite güvencesi ve özel olarak da Avrupa Kalite Güvencesi Kayıt Ajansı'nın (EQAR) tüm paydaşların görüşlerini de dikkate alacak şekilde dış değerlendirme yapmalarını sağlamaya yönelik işbirliklerini devam ettirmelerini bekliyoruz.

29. Bologna yıl dönümü vesilesi ile 11-12 Mart 2010 tarihinde Avusturya ve Macaristan'ın ortaklaşa olarak düzenleyecekleri toplantıda buluşacağız. Bir sonraki Bakanlar Konferansı Romanya tarafından Bükreş'te Nisan 2012'de düzenlenecektir. Takip eden konferanslar 2015, 2018 ve 2020 yıllarında gerçekleştirilecektir.

Leuven Bildirgesi'nin orijinal metnine ulaşmak ve konferansla ilgili ayrıntılı bilgi edinmek için

bkz:

<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/Bologna/conference/index.htm>